

Lp Kalle Laanet
Justiitsministeerium

Teie: 15.01.2024 nr JUM/24-0040/-1K

Meie: 23.02.2024 nr 1-7/6-4

Eelnõu kooskõlastamine

Austatud justiitsminister

Täname, et esitasite kooskõlastamiseks halduskohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (edaspidi *eelnõu*). Kooskõlastame esitatud eelnõu **märkustega**. Eelnõu oli kooskõlastamisel ka 2021. aasta suvel ning väljatöötamiskavatsus oli kooskõlastamisel 2020. aasta sügisel. Nii mõnigi tähelepanek, mille esile toome, on esitatud juba eelmiste kooskõlastamiste käigus, kuid peame neid jätkuvalt oluliseks.

1) Halduskohtumenetluse seadustiku § 79 lõike 1 punkti 1 ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku (edaspidi *TsMS*) § 38 lõike 1 punkti 1 kohaselt võib kohus kuulutada menetluse kinniseks mh asutusesiseseks kasutamiseks tunnistatud teabe kaitseks. Kriminaalmenetluse seadustikus (edaspidi *KrMS*) selline võimalus puudub - KrMS § 12 lõike 1 punkti 1 järgi võib kohus kuulutada istungi kinniseks üksnes riigi- või ärisaladuse või salastatud välisteabe kaitseks. Märgime, et ka asutusesiseseks kasutamiseks tunnistatud teave võib olla väga tundliku sisuga, mille avalikuks tulek võib mh kahjustada riigi välissuhtlemist või teabevaldaja seadusest tulenevate ülesannete täitmist (nt riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse § 11 lõige 3). Eriti aktuaalseks võib see osutada riigivastaste süütegude puhul, millisel juhul võib selline tundlik teave väga lihtsalt jõuda Eesti suhtes vaenulikult meeletatud välisriigi valdusesse (vt ka märkus 3). Eeltoodust tulenevalt teeme ettepaneku sõnastada KrMS § 12 lõige 1 punkt 1 järgmiselt: „1) riigi- või ärisaladuse, salastatud välisteabe või asutusesiseseks kasutamiseks tunnistatud teabe kaitseks;“.

2) KrMS-i § 13 täiendatakse lõikega 4, mille kohaselt veebilehel toimuvat kohtuistungit ülekannet võib salvestada, pildistada või järelvaadata vaid kohtu loal. Varasemalt tegime tähelepaneku, et jääb arusaamatuks, kuidas kohus tagab, et ülekannet salvestab, pildistab või järelvaatab üksnes isik, kes on saanud selleks kohtu loa – veebiülekanne juures võib lisaks kohtult loa saanud isikule viibida ka neid isikuid, kes selleks kohtult luba ei ole saanud ning ei ole tagatud, et need isikud ei salvestaks ega pildistaks kohtuistungit. Seletuskirjas on meetmena toodud autentimine, samas see ei taga, et videoseadme juures on ainult selleks õigustatud isik. Oleme ka varasemalt juhtinud tähelepanu, et reguleerimata on sanktsioonid selle keelu rikkumise eest. Juhul, kui neid ei ole, siis tuleks seletuskirjas ka see esile tuua.

3) KrMS § 75 lõike 3¹ kohaselt on kahtlustataval ja tema kaitsjal õigus saada ülekuulamise käigus koopia kahtlustatava ülekuulamise protokollist. Sarnane õigus on nii kahtlustataval kui süüdistataval ka muude toimingutega seoses. KrMS § 160⁴ võimaldab prokuröril

kriminaalmenetluse huvides motiveeritud määrusega teatud ajaks väljakirjutuste tegemise ja koopia saamise õigust piirata. Tegemist on vaid ajutise lahendusega. Riigivastastes süütegudes on üheks pooleks välisriik, mille huvides ja mille ülesandel isik on tegutsenud. Praktikas on esinenud näiteid, kus isik annab üle välisriigile, mille huvides tegutsemist isikut süüdistatakse, kriminaalasjas teostatud toimingute protokollide koopiad või tõlked. Selline tegevus kahjustab nii konkreetset menetlust kui ka tulevasi sarnaseid menetlusi. Eeltoodust tulenevalt teeme ettepaneku muuta KrMS-i selliselt, et riigivastaste süütegude puhul ei anta kahtlustatavale ega süüdistatavale dokumentide koopiaid, vaid kahtlustatav või süüdistatav tutvub dokumentidega kaitsja kaudu, kes tagab isiku kaitseõiguse. Nt KrMS § 224 lg 7 sätestab juba praegu sarnase dokumentidega tutvumise piirangu salastatud teabe puhul.

4) TsMS-s tehtavate muudatuste juures tuleks punktis 10 (lisatav lõige 1²) kasutada sõna „arvutivõrgus“ asemel sõnu „Riigi Teatajas“. Sellisel juhul oleks eelnõus toodud põhimõtted läbivalt ühetaoliselt kasutusel.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Lauri Läänemets
siseminister

Kertu Nurmsalu 6125084
kertu.nurmsalu@siseministeerium.ee